

NRA Kansallinen Kivääriyhdistys ry
PL 419
00151 HELSINKI

LAUSUNTO

08.03.2010

Maa- ja metsätalousvaliokunta

00102 EDUSKUNTA
(mmv@eduskunta.fi)

Viite: hallituksen esitys 106/2009

ASIA: Hallituksen esitys 106/2009 vp ampuma-aselain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä YK:n ampuma-aseita, niiden valmistusta ja kauppaa koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymisestä.

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto yllä olevasta asiasta.

1. YLEISIÄ HUOMIOITA

Hallituksen esitys on laadittu kiireessä käyttäen perusteena Jokelan ja Kauhajoen joukkomurhia. Surmaajien teot suoritettiin loukkupyntiin soveltuvilla pienoispistooleilla ja kummankin surmaajan mielenterveyshistoria oli sellainen, että voimassa olevan ampuma-aselain perusteella lupia ei olisi tullut myöntää. Molempien henkilöiden luvat myönnettiin sisäasiainministeriön Ase- ja arpajaishallintoyksikön (AAHY) valmistelemien aselupakäytäntöjen yhtenäistämisohjeiden (AYO) mukaisesti. Molemmat ampuma-asetyypit oli luokiteltu ohjeessa ns. vähemmän tehokkaiksi, minkä vuoksi luvat oli myönnetty.

Sisäasiainministeriössä ovat lainvalmistelijat unohtaneet myös sen tosiasian, että koulusurmien kanssa rinnastettava tapahtuma oli kauppakeskus Myyrmannin pommi-isku v. 2002 ainoana erona se, että tekovälineenä käytettiin kotitekoista pommia. Näihin kolmeen tekoon voidaan vielä yhdistää v. 1999 Helsingissä Albertinkadun ampumaradalla laina-aseella suoritettu kolmen urheiluampujan surma ja neljännen haavoittaminen. Kaikille näille surmaajille yhteinen nimittäjä oli mielenterveysongelmat. Ampuma-aselainsäädännöllä tai sen kiristämällä ei voida estää tämän tapaisia tekoja.

2. ESITYS PERUSOIKEUKSIEN KANNALTA

Nykyinen voimassa oleva ampuma-aselaki rakentuu ase oikeuden luvanvaraisuuteen. Voimassa oleva ampuma-aselaki on hyväksynyt ase oikeuden kaikkine siihen liittyvine oikeuksineen, mutta huomioi oikeuden yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta. Ase oikeus perustuu luvanvaraisuuteen ja viranomaisvalvontaan. Viranomaisvalvonta käsitetään sellaiseksi toiminnaksi, että lupia ase en hankkimiseen ja hallussa pitämiseen voidaan myöntää hyväksyttäviin käyttötarkoituksiin sellaisille henkilöille, joiden taustat koskien esim. rikosrekisteritietoja viranomaisen tarkistaa ennen kuin myöntää ase elle hankkimisluvan. Vastaavasti valvonta on ymmärretty sellaiseksi toiminnaksi, että viranomaisen voi ottaa aseluvan haltijalta ase et väliaikaisesti haltuun, jos kyseessä on ilmeinen väärinkäytön vaara eli ihminen on

vaaraksi itselleen tai muille. Rikosperusteisista syistä kuten aseiden käyttö väkivaltarikoksissa tai laittomassa riistanpyynnissä lupa on peruutettu ja aseet on takavarikoitu.

Esitys HE 106/2009 pyrkii selkeästi rajoittamaan ase-oikeutta rajoittamalla esimerkiksi metsästyskäyttöön soveltuvien ampuma-aseiden tyyppejä (muu ase) sekä vaatimalla erityisiä perusteita. Metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista, ampumaurheilua tai –harrastusta varten on hakijan esitettävä harrastuksesta luotettava selvitys. Hallituksen esityksessä 106/2009 on lisätty: *”...ja, jos hakemus koskee 6§ 2 mom 5 tai 7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta varten, lisäksi riistanhoitoyhdistyksen antama todistus harrastuksesta.”*

Suomessa riistanhoitopiirit erityisesti Etelä-Suomessa ovat metsästäjämääriltään hyvin suuria. Riistanhoitopiirillä ei käytännössä ole todellista tietoa pienriistasaaliista ja erityisesti tuhoeläinten osalta tiedot ovat lähinnä ilmoittajan vastuulla. Asiantila on johtanut siihen, että niinkin aktiivi loukkupyttäjä, jonka saalistilasto on ollut 60 supikoiraa vuodessa ei ole saanut hankkimislupaa loukkupynttiin erittäin hyvin soveltuvalla itselataavalla kal. .22 pistoolille. Viranomaiset ovatkin siirtyneet Kauhajoen tapauksen jälkeen noudattamaan lainvastaisia ohjeita huomioimatta voimassa olevaa ampuma-aselakia.

Lainvalmistelija on pyrkinyt esityksessä HE 106/2009 rajoittamaan ase-oikeutta vaatimuksella harrastuksen aktiivisuudesta kuitenkin selvittämättä mikä on se kappalemäärä kuinka monta eläintä tulisi luolassa, loukussa tai muuten vastaavissa olosuhteissa pyytää vuosittain. Lainvalmistelija ei ole myöskään huomioinut metsästäjän oikeutta harrastaa metsästystä silloin kun se on metsästyslain mukaan mahdollista vaan pyrkii yksiselitteisesti vaatimaan metsästäjältä jatkuvaa metsästysuoritetta. Metsästäjä voi joutua sairauden, työesteiden tai metsästysmahdollisuuksien vaihtelun vuoksi tilanteeseen, jolloin pyyntisuoritetta ei voida täyttää. Lainvalmistelija on halunnut vaikeuttaa aseluvan hakijan / metsästäjän asemaa lähtemällä siitä periaatteesta, että ko. asetyypeille voitaisiin myöntää hallussapitolupa enintään viiden vuoden määräajaksi. Mitään yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvää etua ei voida määrääkaikaisluvista osoittaa, tästä esimerkkinä mm. Jokelan ja Kauhajoen surmaajilla oli molemmilla yhden vuoden määräaikaikaisluvut.

Lainvalmistelija on halunnut lisäksi vaikeuttaa metsästäjän aseiden hallussapitoa sillä, että toistaiseksi voimassa oleva hallussapitolupa edellyttää viimeistään viiden vuoden välein riistanhoitoyhdistyksen antamaa todistusta luola- tai loukkupyynnin aktiivisesta harjoittamisesta ja kuten jo aiemmin olemme todenneet, edes 60 supikoiran pyytäminen vuodessa ei riitä viranomaiselle osoittamaan riittävää harrastuneisuutta. Lainvalmistelija on halunnut ymmärtää direktiivin 2008/51/EY nuorelle metsästäjälle 15 vaan ei 18 vuotta vanhalle hankittavan aseiden hallussapitoluvan siten, että lupa voitaisiin myöntää vain rinnakkaislupana vaikka direktiivi ei sitä vaadi. Asedirektiivin mukaan 15- vaan ei 18-vuotias ei saa hankkia ampuma-asetta itse, mutta direktiivi ei estä häntä saamasta ampuma-asetta perinnön tai lahjoituksen kautta ja saamasta sille hallussapitolupaa. Lainvalmistelija on selkeästi pyrkinyt kaikin tavoin rajoittamaan erityisesti sellaisten nuorten metsästäjien oikeuksia, joiden harrastus on perinteistä suomalaista metsästyskulttuuria parhaimmillaan. Alle 18-vuotiailla on Suomessa noin 4900 aselupaa ja noin 6500 rinnakkaislupaa. Mitään ongelmia nuorista metsästäjistä ei yhteiskunnallisesti ole ollut, joten perusteita nykytilasta poikkeaville toimenpiteille ei ole.

3. ESITYKSEN HE 106/2009 SUHDE METSÄSTÄJIEN PERUSOIKEUKSIIN

Metsästäjien kuten muidenkin luvanhaltijoiden kannalta on pykälä 106 b erityisen vahvasti perustuslain suojan loukkaus sillä poliisin oikeus tulla suorittamaan säilyttämisen tarkastaminen sotii täydellisesti suomalaista oikeustajua vastaan. Säilyttämisen tarkastaminen on vain lainvalmistelijan keksimä termi

poliisin suorittamalle laittomalle kotietsinnälle. Suomessa on aina totuttu kodin suojaan ja ajatus siitä, että poliisiauto pysähtyy kerros- tai omakotitalon eteen on merkki lähiympäristölle siitä, että kyseisessä perheessä on joku epäiltynä rikoksesta ja poliisi on tästä syystä saapunut paikalle. Poliisilla on tähän asti voimassa olevan lainsäädännön perusteella selkeät toimivaltaoikeudet poliisilain ja esitutkintalain nojalla suorittaa kotietsintä, mutta säilytystilojen tarkastaminen ei täytä kotietsinnän perusteita. On syytä ymmärtää, että kotirauhan piiriin tulevien viranomaisten toimet kohdistuvat kaikkiin samassa osoitteessa asuviin henkilöihin ja kyse on hallinnollisesta tarkastuksesta jota voidaan käyttää väärin ja tarkastus mahdollistaa tiedustelun sekä yksityisyyden suojaan puuttumisen rajoituksitta. Ketään ei voida pakottaa alistumaan tällaiseen toimenpiteeseen vain sillä perusteella, että samassa taloudessa asuvalla henkilöllä on ampuma-aseen hallussapitolupa.

Suomessa metsästysoikeus on sidottu selkeästi maanomistukseen. Suomessa n. 115.000 metsästäjää omistaa n. 28 % koko maa-alueestamme. Heillä on tämän kautta suoraan metsästysoikeus omistamiinsa maa-alueisiin eli oikeus käyttää omistamaansa maata haluamiinsa laillisiin käyttötarkoituksiin. Metsästysoikeus liittyy myös metsästyskortin lunastamiseen, joten kaikilla Suomen kansalaisilla, joilla on metsästyskortti, on oikeus metsästä Suomen alueella eli valtion mailla, vuokramaille sekä luonnollisesti omilla maillaan ja vesialueillaan. Lainvalmistelija on tarkoituksellisesti halunnut ymmärtää väärin metsästyslakia, sillä metsästystä voidaan harjoittaa vain niillä pyyntivälineillä ja aseilla, jotka metsästyslain mukaan riistanpyyntiin soveltuvat. Esim. hirvenmetsästyksessä voidaan käyttää vain sellaisia metsästyskivivääreitä, joiden luodin iskuenergia riittää täyttämään metsästysasetuksen vaatimukset. Hirviä ei esim. voi metsästää jousella tai keihäällä Suomessa. Metsästyslain ja aseoikeuden välillä on selkeä yhteys.

Esitys pyrkii rajoittamaan ihmisten oikeutta kuulua tai olla kuulumatta metsästysseuraan. Suomessa on paljon maattomia metsästäjiä, erityisesti Etelä-Suomessa, joten heidän osaltaan yhdistykseenkuulumisvaatimus on kohtuuton ja perustuslain vastainen. Esityksenlaatija pyrkii siirtämään julkista valtaa riistanhoitopiireille ja metsästysseuroille, jolloin vastuu siirrettäisiin yksityisille kansalaisille. Tällöin virkavastuukysymys tehdyistä päätöksistä jää täysin avoimeksi, mikä on kansalaisen oikeusturvan vastaista. Perustuslain 13§:ssä on turvattu yhdistymisvapaus, joka on keskeinen demokratiaperiaate. Osoitettuja hyötynäkökohtia ei yhdistykseen kuulumisessa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta ole.

Metsästäjiin, erityisesti vanheneviin metsästäjiin, kohdistuu erittäin vakava perusoikeuksien suojattuun alueeseen puuttuminen. Terveystieteen henkilöstön ilmoitusoikeus ilmoittaa poliisille aseiden hallussapitoon soveltumattomasta henkilöstä. Ilmoittajan asemaa, pätevyyttä tai tältä vaadittavia perusteluja ilmoitukselle ei ole määritelty, eikä samassa yhteydessä ole käsitelty millään tavoin ilmoittajan vastuuta ilmoituksestaan tai ilmoittamatta jättämisestään. Tällainen käytäntö on omiaan aiheuttamaan mm. perättömiä ilmiantoja vastuukysymyksen ollessa avoin sekä luottamusongelmia potilaan ja hoitavan terveydenhuoltoviranomaisen välisessä suhteessa, koska tämä periaate on suoranainen poikkeus tietosuojalainsäädännössä määriteltyyn luottamuksellisuuteen. Salassapitovelvollisuuden rikkominen on hyväksyttävissä ainoastaan selkeän yleisen edun vuoksi kuten esimerkiksi ajokortin osalta henkilön kelpoisuuden harkinnassa ja tällöin ilmoituksen tekevän terveydenhuoltoviranomaisen on yksilöitävä tarkoin syy ilmoitukselleen. Ilmoituksen tekee tällöin potilasta hoitava lääkäri.

Hallituksen esityksessä esitetään soveltuvuustestiä pykälässä 45c, aseiden hankintaluvan edellytykseksi. Kyseessä olisi henkilökohtaisen sopivuuden arviointi ja testin järjestää lupaviranomainen. Kuitenkaan testin tulosta ei saisi käyttää suoraan lupapäätöksen hylkäysperusteena. Esityksessä jää epäselväksi kaikista tärkein seikka, sopivuus, koska se on käsitteenä jätetty harkinnanvaraiseksi. Testin sisältö esitetään määriteltäväksi myöhemmin Valtioneuvoston asetuksella. Perusoikeuksien kannalta on ongelmallista että hallituksen esitys ei esitä minkäänlaista koulutusvaatimusta testauksen vaihtoehdoksi, jolloin

lupakelpoisuuden määritelmä olisi yksiselitteinen. Perusoikeuksien kannalta toimivallan määrittely on tärkein seikka ja se mitä tietoa henkilökohtainen sopivuus täsmällisesti tarkoittaa.

Hallituksen esitys tulee jättää hyväksymättä perusoikeuksien perusteettoman rajoittamisen vuoksi. Perustuslaissa eikä perusoikeuksissa ole säädetty aseoikeudesta, mutta aseoikeutta ei myöskään ole kielletty. Kansalaisen aseoikeus on osa perustuslailla suojattuja oikeuksia, kuten metsästysoikeus sekä paikallisen väestön oikeuksien suoja metsästysoikeuden osalta. Harrastustoiminta on osa aseoikeutta, metsästysammunnat ja reserviläistoiminta ovat osa perusoikeuksilla suojattuja oikeuksia. Ne perustuvat jokaisen oikeuteen päättää itsestään, harrastuksistaan ja elämästään muutenkin, säädetyissä rajoissa. Hallituksen esitys pyrkii perustelemaan rajoituksia sillä, ettei kelläkään olisi oikeutta hankkia asetta ja pitää sitä hallussa, ja ettei se olisi ehdoton oikeus eikä subjektiivinen oikeus. Lähtökohta ei voi olla oikea, erityisesti kun otamme huomioon maanomistusoikeuden ja metsästysoikeuden sidonnaisuuden.

Hallituksen esitys ei huomioi omaisuudensuojaa, joka tulee esiin metsästysoikeuden kautta. Aseoikeuden perusteeton ja pelkkiin olettimiin pohjautuva rajoittaminen heijastuu suoraan maaomaisuuden käyttöoikeuteen metsästyksessä, joka on historiallisesti erittäin merkittävä osa omaisuudensuojaa.

4. HE106/2009 kokonaisuutena

Arvioitaessa esitystä kokonaisuutena on todettava, että esitys on selkeästi viranomaiskeskeinen. Aseluvan haltijoita ei ole otettu huomioon riittävällä tavalla, mikä selkiyttäisi lakiesitystä. Meillä on Suomessa yli 300.000 metsästyskortin lunastanutta metsästäjää ja viimeisten tietojen mukaan vuonna 2009 metsästyskortin lunastaneita naisia oli 16.565. Metsästys ja aseet ovat osa monen suomalaisen perheen elämäntapaa, nimenomaan positiivisessa, virkistyksellisessä sekä elintarviketaloudellisessa mielessä. Metsästyksen liittyviä perusoikeudellisia kysymyksiä ei voida sivuuttaa.

Esityksestä puuttuvat kokonaisuudessaan perusoikeuksia koskevat vertailut ja maavertailu on monilta osin harhaanjohtava. Euroopan Unionia koskeva asedirektiivin täytäntöönpano koskettaa perusoikeuksien tulkintaa, joten hallituksen esityksen tasoa voidaan perustellusti kritisoida. Esityksen laatijat eivät ole millään tavoin huomioineet sitä tosiasiaa, että metsänomistajilla on oikeus jo metsänhoidollisesti ja maatalouden kannalta edellyttää metsästystä järjestettäväksi siten, että metsästettävien eläinten aiheuttamat tuhot mm. taimikoiden kasvuvaiheissa ja maatalouden tuotantokasveille aiheutuvien vahinkojen rajoittamiseksi ovat hallittavissa. Tätä käytäntöä on jo sovellettu metsästysoikeutta koskevissa yksityisissä vuokrasopimuksissa.

Pienpetojen aiheuttamat vahingot maapesijöille ovat huomattavat, ellei pienpetopyyntiä järjestetä tehokkaaksi. Pienpedoista erityisesti tulokaseläin supikoira on merkittävä maapesijöiden pesintävaiheen tuhon aiheuttaja. Luontoon päästetyistä tuotantoeläimistä pienpedot muodostavat huomattavan suuren ongelman ilman kohdistettua luolakoira- ja loukkupyntiä maanlaajuisesti.

Esityksen laatijat eivät ole huomioineet lainkaan suurpetojen ja liikenteessä loukkaantuneiden eläinten jäljittämisen ja lopettamisen merkitystä metsästäjien ja viranomaisten yhteistyönä. Ilman metsästäjiä poliisi ei selviytyisi tehtävästä millään keinolla, sillä suuri osa poliisikunnastamme on kaupungistunut ilman omakohtaista kosketuspintaa metsästykseseen. Yhteistyö viranomaisten ja metsästäjien välillä on tähän asti toiminut varsin tyydyttävästi vaarallisten ja liikenteessä loukkaantuneiden eläinten jäljittämisessä.

Eryteisesti hirvikannan säätely on luontoarvojen säilymisen kannalta tärkeä toimenpide, sillä tärkeinä pidettävien luontokohteiden suojelemiseksi on jouduttu jopa poikkeamaan eräiden Natura 2000 -alueiden kohdalla metsästyskiellosta, koska hirvieläinten aiheuttamat vahingot ovat kasvaneet sietämättömiksi.

Hirvieläinten aiheuttamaa riskiä liikenteessä ei tarvinne erikseen korostaa, se on yleisesti tiedossa ja koska kannan sääntely tapahtuu käytännössä ampuma-aseilla, hallituksen esitys on tässäkin suhteessa täydellisesti vieraantunut todellisuudesta.

Lopuksi

Näemme hallituksen esityksen 106/2009 olevan niin useilta kohdin ristiriidassa kansalaisten perusoikeuksien kanssa, esitettyjen toimenpiteiden tosiasiallisten hyötyvaikutusten osalta perustelematon ja kyseenalainen, valmisteltu ilman asiantuntemusta, että näemme ainoaksi mahdollisuudeksi esityksen jättämisen pöydälle.

EU-direktiivi ja YK:n pienasepöytäkirja eivät edellytä implementoinnin osalta toimenpiteitä vielä tällä vaalikaudella vaan asia voidaan siirtää seuraavalle eduskunnalle käsiteltäväksi puhtaalta pöydältä.

Kunnioittavasti,

Runo K Kurko
Puheenjohtaja
NRA Kansallinen Kivääriyhdistys ry